

Co-funded by
the European Union

ESG4SMEs
Sustainability in Action

Διαχείριση ESG για Αγροτικές ΜΜΕ

**Έκθεση Επικύρωσης και Βελτιστοποίηση
της Τελικής Έκδοσης του Εγχειριδίου**

Πίνακας Περιεχομένων

Επισκόπηση	3
Επισκόπηση Έργου ESG4SMEs	3
Σύντομη Επισκόπηση του Εγχειριδίου	4

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Η εμπειρία του ESG4SMEs	8
Ανάλυση Αναγκών.....	8
Εκπαιδευτικές ενότητες ESG και εργαλείο παιχνιδιού	10
Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Προσαρμογή και Εφαρμογή της Εκπαίδευσης ESG	12
Επαγγελματικό Προφίλ ESGM	12
Μαθησιακοί Στόχοι και Δεξιότητες.....	13
Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Προσαρμογή του Εκπαιδευτικού Προγράμματος ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ σε Διαφορετικούς Κλάδους.....	13
1. Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής.....	13
2. Λογική Σχεδιασμού του Εκπαιδευτικού Προγράμματος ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ	14
3. Αρθρωτή Δομή ως Μηχανισμός Προσαρμογής	15
3.3 Διαδρομές Εφαρμογής για τις ΜΜΕ	15
Επίπεδο 1 – Ενημέρωση και αρχικός προσανατολισμός	16
Επίπεδο 2 – Δομημένη ενσωμάτωση ESG	17
Επίπεδο 3 – Στρατηγική ανάπτυξη και ηγεσία ESG	17
Ευέλικτη και μη γραμμική εξέλιξη.....	18
4. Τομεακή Προσαρμογή μέσω Προσαρμογής στο Πλαίσιο	18
4.3 Τοπική και Χωρική Προσαρμογή της Εφαρμογής ESG	19
5. Προσαρμογή Μαθησιακών Δραστηριοτήτων και Πρακτικών Εργασιών s	20
6 Μεθοδολογία Διευκόλυνσης για Διατομεακή Υλοποίηση	21
7. Αξιολόγηση ως Μοχλός για Προσαρμοστική Μάθηση.....	22
8. Υποστήριξη της Εξειδίκευσης των ΜΜΕ στην Εφαρμογή ESG	23
9. Μεταφερισιμότητα, Κλιμάκωση και Βιωσιμότητα.....	23
10. Συμπεράσματα	24
Προτάσεις Πολιτικής και Στρατηγική Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής	25
Επισκόπηση της Τρέχουσας Κατάστασης και Αξιολόγηση της Ανάγκης για Αναγνωρισμένο Πιστοποιητικό ESG Manager.....	25
Συστάσεις για τη Στρατηγική Μεταρρύθμισης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Εθνικής Προσαρμογής.....	27

1. Συστάσεις για Στρατηγική Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής	27
2. Προσαρμογή της Στρατηγικής Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής σε Εθνικό Επίπεδο	32
3. Συνεισφορά στη Βιωσιμότητα και στη Μακροπρόθεσμη Επίδραση	33
4. Συμπεράσματα	33
Σχέδιο Δράσης για τη Μεταρρύθμιση Πολιτικής με στόχο την Καθιέρωση του Πιστοποιημένου Διαχειριστή ESG ως Αναγνωρισμένου Προτύπου.....	34

Ημερομηνία δημοσίευσης: Μάιος 2026

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Αριθμός Έργου: 2023-1-DE02-KA220-VET-000156776

Συγγραφείς: Μαρούλλα Σχίζα, Varvara Leinz, Κοινοπραξία ESG4SMEs

Open Educational Resources

To «ESG Management for Rural SMEs – Handbook Design and Development © 2026
από τη Μαρούλλα Σχίζα και την Κοινοπραξία ESG4SMEs διατίθεται με άδεια *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International*.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Για να δείτε ένα αντίγραφο αυτής της άδειας, επισκεφθείτε:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Επισκόπηση

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Επισκόπηση Έργου ESG4SMEs

Το έργο ESG4SMEs προτείνει την ανάπτυξη του επαγγελματικού προφίλ του ESG Manager για αγροτικές ΜΜΕ, με στόχο τη στήριξη της μετάβασής τους προς μια πιο βιώσιμη οικονομία. Το προφίλ βασίστηκε σε ανάλυση αναγκών και σε πλαίσιο βασικών δεξιοτήτων, οδηγώντας στην ανάπτυξη ενός εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος. Το έργο στοχεύει στη στήριξη της επαγγελματικής ανάπτυξης στις ΜΜΕ, στην ενίσχυση των δεξιοτήτων στο πλαίσιο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK / VET) και στη δημιουργία διαδικασίας πιστοποίησης του ESG Manager, με προοπτική αναγνώρισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ESG4SMEs επικεντρώνεται κυρίως στις ανάγκες των ΜΜΕ του τομέα τροφίμων και γεωργίας, προωθώντας παράλληλα μια διεπιστημονική προσέγγιση με υψηλή δυνατότητα μεταφοράς και αναπαραγωγής σε άλλους τομείς και επιχειρηματικά πεδία. Μέσω ποιοτικών και καινοτόμων ευκαιριών κατάρτισης, το έργο ανταποκρίνεται στις ανάγκες αναβάθμισης και επανακατάρτισης των στελεχών των ΜΜΕ. Παράλληλα, ενισχύει τον ρόλο των φορέων ΕΕΚ, προωθώντας την καινοτομία, την ελκυστικότητα και την αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε τομείς υψηλής ευρωπαϊκής σημασίας. Επιπλέον, συμβάλλει στην αγορά εργασίας, δημιουργώντας ένα πιο καταρτισμένο και προσαρμοστικό ανθρώπινο δυναμικό, με αυξημένη ετοιμότητα απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις.

Η πιλοτική εφαρμογή σε Γερμανία, Ιταλία, Ελλάδα, Κύπρο και Σλοβενία επιβεβαιώνει τη συνάφεια της προσέγγισης. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι περισσότερες ΜΜΕ ήδη εφαρμόζουν πρακτικές που σχετίζονται με το ESG, κυρίως λόγω κανονιστικών απαιτήσεων, μείωσης κόστους ή εσωτερικών αξιών. Ωστόσο, οι πρακτικές αυτές παραμένουν κατά κανόνα άτυπες, μη δομημένες και δεν αναγνωρίζονται ρητά ως ESG. Αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που βασίζονται στις πραγματικές συνθήκες των ΜΜΕ και υποστηρίζουν σταδιακή, πρακτική και λειτουργική ενσωμάτωση, αντί για καθαρά συμμορφωτική προσέγγιση.

Ο διατομεακός χαρακτήρας του έργου επιβεβαιώνεται περαιτέρω από τα αποτελέσματα της πιλοτικής δοκιμής με επαγγελματίες ΕΕΚ. Το 95% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι οι ενότητες κατάρτισης ESG μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα ή πολύ εύκολα σε άλλους τομείς ΜΜΕ, όπως η τεχνολογία, οι κατασκευές και η φιλοξενία. Επιπλέον, το 79% δήλωσε ότι απαιτούνται μόνο μικρές προσαρμογές σε εθνικό επίπεδο, επιβεβαιώνοντας τη δυνατότητα ευρείας ευρωπαϊκής εφαρμογής.

Σύντομη Επισκόπηση του Εγχειριδίου

Η ανάπτυξη του Εγχειριδίου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής, τα οποία παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τις ανάγκες, τις

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

συμπεριφορές και τους περιορισμούς των ΜΜΕ ως προς την υιοθέτηση πρακτικών ESG. Οι ΜΜΕ παρουσιάζουν περιορισμένη εξοικείωση με δομημένα πλαίσια ESG και συχνά δυσκολεύονται με την ορολογία, τις κανονιστικές απαιτήσεις και τις διαδικασίες εφαρμογής. Παράλληλα, όμως, εμφανίζουν θετική στάση και αναγνωρίζουν την αξία του ESG, ιδιαίτερα όταν συνδέεται με την ανταγωνιστικότητα, τη μείωση κόστους και την πρόσβαση στην αγορά.

Κοινό εύρημα όλων των πιλοτικών χωρών είναι η ανάγκη για πρακτική, εφαρμόσιμη και εύχρηστη καθοδήγηση. Οι ΜΜΕ προτιμούν σαφείς οδηγούς βήμα-βήμα, μελέτες περίπτωσης, παραδείγματα από την πραγματική αγορά και έτοιμα εργαλεία. Το καθαρά θεωρητικό ή εκτενές περιεχόμενο θεωρείται δύσχρηστο λόγω περιορισμένου χρόνου και λειτουργικών πιέσεων.

Η πιλοτική διαδικασία αναδεικνύει επίσης τον κρίσιμο ρόλο της υποστήριξης μέσω καθοδήγησης. Αν και οι ψηφιακές ενότητες παρέχουν χρήσιμη γνώση, τα μαθησιακά αποτελέσματα βελτιώνονται σημαντικά όταν συνδυάζονται με υποστηριζόμενη μάθηση που διευκολύνει την ερμηνεία και την εφαρμογή στην πράξη. Αυτό επιβεβαιώνει τη σημασία της μικτής μάθησης και της καθοδηγούμενης κατανόησης.

Τα παραπάνω ευρήματα τροφοδοτούν άμεσα τις μεθοδολογικές κατευθύνσεις και τις πολιτικές συστάσεις του Εγχειριδίου, διασφαλίζοντας τη σύνδεσή του με τις πραγματικές ανάγκες των ΜΜΕ και τη μετάβαση από την ευαισθητοποίηση στην πρακτική εφαρμογή.

Επιπλέον, η αξιολόγηση από επαγγελματίες ΕΕΚ και εταίρους επιβεβαιώνει ότι η μεθοδολογία είναι καλά δομημένη, σχετική και ιδιαίτερα μεταφέρσιμη, ενώ παράλληλα αναδεικνύει ανάγκες βελτίωσης, όπως περισσότερες μελέτες περίπτωσης, πρακτικές ασκήσεις, απλούστερο υλικό και καλύτερη ενσωμάτωση εθνικών κανονιστικών πλαισίων.

Για να διασφαλιστεί η συνάφεια και η εφαρμοσιμότητα του Εγχειριδίου, όλοι οι εταίροι του έργου υλοποίησαν μια **δομημένη διαδικασία πιλοτικής εφαρμογής και επικύρωσης** του ESG Policy Handbook, το οποίο περιλαμβάνει τις Κατευθυντήριες Γραμμές Προσαρμογής και Εφαρμογής της Εκπαίδευσης ESG, τις Συστάσεις Πολιτικής, τη Στρατηγική Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης Πολιτικής και τα συναφή Εθνικά Σχέδια Δράσης.

Η διαδικασία πιλοτικής εφαρμογής περιλάμβανε δύο βασικά στάδια:

- 1. Πιλοτικές συνεδρίες με δημόσιες αρχές**
Κάθε εταίρος οργάνωσε μία πιλοτική συνεδρία με μια δημόσια αρχή στη χώρα του. Οι συνεδρίες υλοποιήθηκαν βάσει κοινών κατευθυντήριων γραμμών και

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

προτύπων τεκμηρίωσης που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου, επιτρέποντας στους εταίρους να συλλέξουν και να αναλύσουν συστηματικά τα σχόλια των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τη χρησιμότητα, τη σαφήνεια και την εφαρμοσιμότητα του περιεχομένου και των συστάσεων του Εγχειριδίου.

2. **Συλλογή ανατροφοδότησης από ΜμΕ**

Κάθε εταίρος συνέλεξε επίσης ανατροφοδότηση από τρεις ΜμΕ μέσω ενός ειδικά διαμορφωμένου διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Η διαδικασία αυτή επέτρεψε τη συγκέντρωση πρακτικών απόψεων απευθείας από επιχειρήσεις που εκπροσωπούν διαφορετικούς τομείς και λειτουργικές πραγματικότητες.

Η ανατροφοδότηση που συγκεντρώθηκε μέσω των πιλοτικών συνεδριών με δημόσιες αρχές και ΜμΕ, καθώς και τα αποτελέσματα της συνοδευτικής έρευνας, παρέχει μια συνεκτική και ολοκληρωμένη επικύρωση του ESG Policy Handbook και των συναφών Εθνικών Σχεδίων Δράσης. Συνολικά, οι συμμετέχοντες σε όλες τις χώρες-εταίρους εξέφρασαν υψηλό επίπεδο ικανοποίησης, επισημαίνοντας ότι τα υλικά είναι σαφή, καλά δομημένα και ιδιαίτερα συναφή για την υποστήριξη της ευαισθητοποίησης και της εφαρμογής του ESG στις ΜμΕ. Οι δημόσιες αρχές εκτίμησαν ιδιαίτερα τον στρατηγικό προσανατολισμό του Εγχειριδίου και την ευθυγράμμισή του με τις πολιτικές προτεραιότητες, ενώ οι ΜμΕ ανέδειξαν την πρακτική του χρησιμότητα για την κατανόηση των εννοιών ESG και την εφαρμογή τους στην καθημερινή επιχειρησιακή λειτουργία.

Ταυτόχρονα, τόσο οι πιλοτικές συνεδρίες όσο και οι απαντήσεις της έρευνας ανέδειξαν ορισμένους τομείς περαιτέρω βελτίωσης, κυρίως την ανάγκη για πιο εξειδικευμένη ανά κλάδο καθοδήγηση, απλοποιημένη γλώσσα και ισχυρότερη έμφαση σε πρακτικά εργαλεία εφαρμογής προσαρμοσμένα σε διαφορετικά περιβάλλοντα ΜμΕ. Ορισμένοι συμμετέχοντες πρότειναν επίσης την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των αρχών ESG και των εθνικών κανονιστικών πλαισίων, καθώς και την παροχή πιο συγκεκριμένων παραδειγμάτων για τη διευκόλυνση της πρακτικής εφαρμογής.

Αυτές οι πληροφορίες, που συγκεντρώθηκαν μέσω δομημένων πιλοτικών δραστηριοτήτων και επικυρώθηκαν μέσω των σχολίων που προέκυψαν από τις έρευνες, αναλύθηκαν συστηματικά και ενσωματώθηκαν πλήρως στην τελική έκδοση του Εγχειριδίου, διασφαλίζοντας ότι ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις επιχειρησιακές πραγματικότητες, τις προσδοκίες και τις ποικίλες ανάγκες των ΜμΕ και των ενδιαφερόμενων μερών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης και της φάσης επικύρωσης εξετάστηκαν προσεκτικά και ενσωματώθηκαν στην τελική έκδοση του Εγχειριδίου. Ως αποτέλεσμα,

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

το Εγχειρίδιο περιλαμβάνει πλέον τις συστάσεις, τα σχόλια και τις πρακτικές προτάσεις που παρέχονται από ΜμΕ, δημόσιες αρχές, επαγγελματίες της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) και εταίρους του έργου, διασφαλίζοντας ότι το περιεχόμενό του είναι στενά ευθυγραμμισμένο με τις επιχειρησιακές πραγματικότητες και τις μαθησιακές ανάγκες των ΜμΕ σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Το Εγχειρίδιο αποτελείται από δύο βασικά μέρη. Το πρώτο παρέχει μεθοδολογικές κατευθύνσεις για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος σε διαφορετικούς τομείς και την ενσωμάτωσή του στην ΕΕΚ, επιτρέποντας στις ΜΜΕ να αναπτύξουν εσωτερικές δεξιότητες ESG ανεξαρτήτως κλάδου. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει προτάσεις πολιτικής που στοχεύουν στην ευρωπαϊκή αναγνώριση του προφίλ ESG Manager μέσω μιας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Μεταρρύθμισης Πολιτικής, προσαρμοσμένης στα εθνικά πλαίσια.

Μέσω των δράσεων διάδοσης, όπως τα πέντε multiplier events, το Εγχειρίδιο διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη επίδραση του έργου, υποστηρίζοντας την υιοθέτηση πρακτικών ESG από τις ΜΜΕ σε όλη την Ευρώπη. Παρέχει εφαρμόσιμες και κλιμακούμενες λύσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, προσελκύουν επενδύσεις και στηρίζουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Σε επίπεδο πολιτικής, συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός πιο συνεκτικού ευρωπαϊκού πλαισίου για τις δεξιότητες ESG, ενισχύοντας την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των ΜΜΕ στα κράτη-μέλη.

Η εμπειρία του ESG4SMEs

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Ανάλυση Αναγκών

Από την έρευνα γραφείου προκύπτει ότι τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ESG διαφέρουν μεταξύ Κύπρου, Γερμανίας, Ελλάδας, Ιταλίας και Σλοβενίας, αντανακλώντας διαφορετικά στάδια ανάπτυξης και υιοθέτησης πρακτικών Περιβαλλοντικής, Κοινωνικής και Εταιρικής Διακυβέρνησης (ESG). Γενικά, υπάρχουν ορισμένα προγράμματα ή πλατφόρμες εκπαίδευσης ESG, ωστόσο δεν παρατηρείται εναρμόνιση μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στο έργο.

Για παράδειγμα, στην Κύπρο το Corporate Governance Institute προσφέρει διπλώματα με εξειδίκευση στο ESG. Αντίθετα, στη Γερμανία τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης εστιάζουν κυρίως στο περιβαλλοντικό σκέλος, με περιορισμένη έμφαση στις κοινωνικές και διακυβερνητικές διαστάσεις. Στην Ελλάδα, τα προγράμματα είναι κυρίως εισαγωγικού χαρακτήρα και υλοποιούνται από ακαδημαϊκά ιδρύματα και φορείς πιστοποίησης, ενώ στην Ιταλία η διαθεσιμότητα εξειδικευμένων ακαδημαϊκών προγραμμάτων ESG παραμένει περιορισμένη.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων, σε όλες τις χώρες αναδεικνύονται ως βασικές ικανότητες η γνώση πλαισίων αναφορών και κανονισμών, η εξειδίκευση στον κλάδο, οι δεξιότητες επικοινωνίας, οι οργανωτικές ικανότητες και η προσοχή στη λεπτομέρεια. Οι ρόλοι που σχετίζονται με τη διαχείριση ESG περιλαμβάνουν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή στρατηγικών ESG, την ανάλυση κινδύνων, τη διαχείριση εμπλεκόμενων μερών, τη συμμόρφωση με κανονισμούς όπως η CSRD και η EU Taxonomy, καθώς και την προώθηση της βιωσιμότητας εντός των οργανισμών.

Από την έρευνα πεδίου προκύπτουν τέσσερα βασικά ευρήματα σχετικά με τις αντιλήψεις, τις προκλήσεις και τις ανάγκες των ΜΜΕ ως προς την εφαρμογή ESG πρακτικών:

Προκλήσεις: Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν κοινές δυσκολίες στην κατανόηση και ενσωμάτωση των ESG πρακτικών, όπως περιορισμένους πόρους (χρόνο, προσωπικό και οικονομικά μέσα), πολυπλοκότητα του εννοιολογικού πλαισίου ESG και αντίσταση στην αλλαγή. Παράλληλα, υπάρχει έλλειψη σαφήνειας σχετικά με τις υποχρεώσεις αναφοράς και τα ρυθμιστικά πλαίσια.

Έμφαση στην πρακτική κατάρτιση: Οι ΜΜΕ επωφελούνται περισσότερο από πρακτική εκπαίδευση που περιλαμβάνει καθοδήγηση, μελέτες περίπτωσης και εργαλεία προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους. Επιπλέον, κρίσιμη θεωρείται η υποστήριξη μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων, τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης σε πλαίσια αναφορών.

Εμπλοκή ενδιαφερόμενων μερών: Η αποτελεσματική επικοινωνία και η εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών αναδεικνύονται ως καθοριστικές για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης και συνεργασίας γύρω από πρωτοβουλίες βιωσιμότητας. Η συμμετοχή

των εργαζομένων στη λήψη αποφάσεων ενισχύει την κουλτούρα βιωσιμότητας στις ΜΜΕ.

Δυνητικά οφέλη: Παρά τις προκλήσεις, αναγνωρίζονται σημαντικά οφέλη από την υιοθέτηση ESG πρακτικών, όπως βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ελκυστικότητα για επενδυτές, μείωση κινδύνων, ενίσχυση σχέσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη και προσέλκυση νέων πελατών.

Εκπαιδευτικές ενότητες ESG και εργαλείο παιχνιδιού

Η πιλοτική φάση δοκιμών ΕΕΚ επιβεβαιώνει τη σημαντική συνάφεια, χρηστικότητα και δυνατότητα μεταφοράς των εκπαιδευτικών ενοτήτων και του παιχνιδιού ESG.

Προσαρμοστικότητα και Μεταφερσιμότητα

Το 95% των επαγγελματιών VET δήλωσε ότι οι ενότητες:

- Μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε διαφορετικούς τομείς ΜΜΕ
- Είναι εφαρμόσιμες σε πολλαπλούς κλάδους (τεχνολογία, κατασκευές, φιλοξενία κ.λπ.)
- Το βασικό πλαίσιο τους είναι ουδέτερο ως προς τον κλάδο και ευέλικτο

Απαιτήσεις Αναπαραγωγής

Η επιτυχής εφαρμογή απαιτεί συνδυασμό από:

- Μελέτες περίπτωσης (ο πιο περιζήτητος πόρος)
- Οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο, οπτικά στοιχεία)
- Δομημένες παρουσιάσεις
- Ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες
- Φύλλα εργασίας και πρακτικά πρότυπα

Προσαρμογή στο Πλαίσιο

Το 79% απαιτεί μόνο μικρές εθνικές προσαρμογές. Βασικές ανάγκες:

- Ενσωμάτωση τοπικών κανονισμών ESG
- Γλωσσική προσαρμογή
- Τοπικά παραδείγματα ΜΜΕ
- Περισσότερο οπτικό περιεχόμενο

Εμπειρία Χρήστη & Ποιότητα

- Καινοτομία: 89%
- Χρησιμότητα: 84%

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο ΕΑΕΑ μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

- Συνολική ποιότητα: 83%
- Εμπειρία χρήστη: 85%

Κύρια Δυνατά Σημεία

- Ισχυρή εφαρμοσιμότητα στις ΜΜΕ
- Ευέλικτη αρθρωτή δομή
- Υψηλή συνάφεια για τα συστήματα ΕΕΚ
- Υποστηρίζει την πρακτική εφαρμογή ESG

Τομείς για Βελτίωση

- Περισσότερες μελέτες περίπτωσης ανά κλάδο
- Επιπλέον πρακτικές ασκήσεις και προσομοιώσεις
- Απλοποίηση περιεχομένου (λιγότερο κείμενο, περισσότερα οπτικά)
Αυξημένη χρήση πολυμέσων
- Ενσωμάτωση εθνικών κανονιστικών αναφορών

Επιπλέον, τα ποιοτικά ευρήματα από την πιλοτική εφαρμογή αναδεικνύουν αρκετές κρίσιμες πτυχές σχετικά με τη συμμετοχή των ΜΜΕ. Πολλοί συμμετέχοντες ανέφεραν δυσκολίες στη μετατροπή των θεωρητικών εννοιών ESG σε συγκεκριμένες δράσεις χωρίς επιπλέον καθοδήγηση. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης υποστήριξης βήμα προς βήμα και παραδειγμάτων ανά κλάδο στον σχεδιασμό της εκπαίδευσης.

Ένα βασικό μεθοδολογικό συμπέρασμα αφορά τον ρόλο της διευκόλυνσης (facilitation). Η καθαρά αυτοκατευθυνόμενη μάθηση συχνά θεωρήθηκε ανεπαρκής, ιδιαίτερα όταν οι συμμετέχοντες αντιμετώπιζαν σύνθετα ή άγνωστα θέματα. Οι καθοδηγούμενες συνεδρίες —είτε δια ζώσης είτε διαδικτυακά— αποδείχθηκαν απαραίτητες για την υποστήριξη της κατανόησης, την ενίσχυση της συζήτησης και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην εφαρμογή των εννοιών ESG.

Τέλος, οι διαφορές στο επίπεδο γνώσεων και εμπειρίας των συμμετεχόντων ανέδειξαν την ανάγκη για πιο ευέλικτες και διαφοροποιημένες μαθησιακές διαδρομές. Ενώ οι αρχάριοι επωφελήθηκαν από δομημένο και εισαγωγικό περιεχόμενο, οι πιο έμπειροι συμμετέχοντες εξέφρασαν την ανάγκη για πιο προχωρημένο, στρατηγικό και προσανατολισμένο στη λήψη αποφάσεων υλικό.

Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Προσαρμογή και Εφαρμογή της Εκπαίδευσης ESG

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Επαγγελματικό Προφίλ ESGM

Το προφίλ του ESG Manager για το ESG4SMEs έχει σχεδιαστεί ως ένας οριζόντιος επαγγελματικός ρόλος, ικανός να λειτουργεί σε διαφορετικούς κλάδους και μεγέθη οργανισμών.

Ο ESGM είναι υπεύθυνος για:

- Την αξιολόγηση κινδύνων και ευκαιριών ESG
- Τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στρατηγικών ESG
- Την παρακολούθηση της απόδοσης και της συμμόρφωσης ESG
- Την υποστήριξη της αναφοράς ESG και της εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών

Το προφίλ αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό για όλους τους τύπους ΜΜΕ, όχι μόνο τις αγροτικές, καθώς στις περισσότερες ΜΜΕ της ΕΕ οι αρμοδιότητες ESG ενσωματώνονται συχνά σε υφιστάμενους διοικητικούς ρόλους.

Μαθησιακοί Στόχοι και Δεξιότητες

Το εκπαιδευτικό πλαίσιο ESGM επικεντρώνεται στην ανάπτυξη:

- Τεχνικών γνώσεων ESG (περιβαλλοντικές επιπτώσεις, κοινωνική ευθύνη, δομές διακυβέρνησης)
- Δεξιοτήτων στρατηγικού σχεδιασμού και υλοποίησης
- Κατανόησης κανονιστικού πλαισίου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο
- Δεξιοτήτων συλλογής δεδομένων, παρακολούθησης και αναφοράς
- Δεξιοτήτων διαχείρισης αλλαγών και επικοινωνίας με ενδιαφερόμενα μέρη

Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Προσαρμογή του Εκπαιδευτικού Προγράμματος ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ σε Διαφορετικούς Κλάδους

1. Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Οι παρούσες κατευθυντήριες οδηγίες παρέχουν ένα δομημένο μεθοδολογικό πλαίσιο για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος ESG Manager για Αγροτικές ΜΜΕ (ESGMR) σε διαφορετικούς οικονομικούς κλάδους. Στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα στις ευρωπαϊκές ΜΜΕ να αναπτύξουν και να ενισχύσουν δεξιότητες σχετικές με το ESG, με τρόπο που να ανταποκρίνεται στον κλάδο τους, στο οργανωσιακό τους πλαίσιο και στο επίπεδο ετοιμότητάς τους, διατηρώντας παράλληλα ένα κοινό πλαίσιο δεξιοτήτων και συγκρίσιμα μαθησιακά αποτελέσματα.

Οι οδηγίες απευθύνονται σε παρόχους Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET), εκπαιδευτικούς οργανισμούς και εκπαιδευτές που εμπλέκονται στην υλοποίηση,

προσαρμογή και μελλοντική κλιμάκωση του προγράμματος ESGMR, τόσο εντός όσο και πέρα από τον κύκλο ζωής του έργου Erasmus+.

2. Λογική Σχεδιασμού του Εκπαιδευτικού Προγράμματος ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ

2.1 Οριζόντια Φύση των Δεξιοτήτων ESG

Οι αρχές Περιβαλλοντικής, Κοινωνικής και Εταιρικής Διακυβέρνησης εφαρμόζονται σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Παρόλο που οι κίνδυνοι, οι ευκαιρίες και οι κανονιστικές πιέσεις που σχετίζονται με το ESG διαφέρουν μεταξύ κλάδων, οι βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για την κατανόηση, εφαρμογή και διαχείριση πρακτικών ESG είναι σε μεγάλο βαθμό οριζόντιες.

Για τον λόγο αυτό, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ESGMR μπορεί να υλοποιηθεί ως διατομεακό πρόγραμμα. Η προσαρμογή εστιάζει στην προσαρμογή στο εκάστοτε πλαίσιο (contextualisation) και όχι στη διαφοροποίηση των μαθησιακών στόχων. Οι βασικές έννοιες ESG, οι ρόλοι και οι τομείς δεξιοτήτων παραμένουν σταθεροί, διασφαλίζοντας τη μεταφερσιμότητα και τη συγκρισιμότητα μεταξύ κλάδων.

Αυτός ο οριζόντιος σχεδιασμός υποστηρίζεται και από τα ευρήματα της πιλοτικής αξιολόγησης, όπου η μεγάλη πλειονότητα των επαγγελματιών VET επιβεβαίωσε ότι οι εκπαιδευτικές ενότητες μπορούν να μεταφερθούν σε διαφορετικούς κλάδους με μόνο μικρές προσαρμογές.

2.2 Πλαίσιο Μάθησης Βασισμένο σε Ρόλους

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι δομημένο γύρω από τρεις ρόλους ESG, οι οποίοι λειτουργούν ως παιδαγωγικά σημεία αναφοράς και όχι ως τυπικοί επαγγελματικοί τίτλοι:

Αναλυτής ESG, με έμφαση στην κατανόηση, αξιολόγηση και διαχείριση πληροφοριών.

Βελτιστοποιητής ESG, με έμφαση στην υλοποίηση, τη βελτίωση διαδικασιών και τη λειτουργική δράση.

Ηγέτης ESG, με έμφαση στη λήψη αποφάσεων, τον συντονισμό και τη στρατηγική ενσωμάτωση.

Οι ρόλοι αυτοί περιγράφουν διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης των θεμάτων ESG και αποτελούν μια εξελικτική πορεία μάθησης. Είναι εφαρμόσιμοι σε όλους τους κλάδους και οργανωτικές δομές και υποστηρίζουν διαφοροποιημένες μαθησιακές διαδρομές, ανάλογα με το επίπεδο ετοιμότητας των ΜΜΕ και τις εσωτερικές αρμοδιότητες.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

3. Αρθρωτή Δομή ως Μηχανισμός Προσαρμογής

3.1 Αρχές Αρθρωτού Σχεδιασμού

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ ακολουθεί αρθρωτό σχεδιασμό που επιτρέπει ευελιξία στη σειρά και την έμφαση των ενοτήτων, διατηρώντας παράλληλα τη συνοχή. Κάθε ενότητα καλύπτει έναν συγκεκριμένο τομέα δεξιοτήτων και μπορεί να συνδυαστεί με άλλες για τη δημιουργία προσαρμοσμένων μαθησιακών διαδρομών.

Μια κοινή βασική ενότητα για την υλοποίηση στρατηγικής ESG διασφαλίζει ένα ενιαίο επίπεδο βάσης για όλους τους συμμετέχοντες. Πρόσθετες ενότητες υποστηρίζουν την ανάπτυξη αναλυτικών, λειτουργικών ή ηγετικών δεξιοτήτων, ανάλογα με τις ανάγκες.

3.2 Μαθησιακά Αποτελέσματα Ουδέτερα ως προς τον Κλάδο

Όλες οι ενότητες ορίζονται μέσω μαθησιακών αποτελεσμάτων που είναι ουδέτερα ως προς τον κλάδο. Συνεπώς, η προσαρμογή δεν απαιτεί τροποποίηση των μαθησιακών στόχων ή των κριτηρίων αξιολόγησης, αλλά την προσαρμογή του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων κατά την υλοποίηση.

Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευόμενοι από διαφορετικούς κλάδους επιτυγχάνουν συγκρίσιμα επίπεδα δεξιοτήτων, ενώ ταυτόχρονα αλληλεπιδρούν με υλικό που αντανακλά το συγκεκριμένο εργασιακό τους περιβάλλον.

Τα ευρήματα της επικύρωσης υπογράμμισαν περαιτέρω ότι, παρότι τα ουδέτερα ως προς τον τομέα μαθησιακά αποτελέσματα είναι κατάλληλα, η υλοποίηση της εκπαίδευσης θα πρέπει να λαμβάνει ρητά υπόψη την ετερογένεια των ΜμΕ, συμπεριλαμβανομένων των διαφορών στο μέγεθος της επιχείρησης, στον τομέα δραστηριότητας, στην οργανωτική δομή και στα επίπεδα ωριμότητας ESG. Οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι οι ΜμΕ χρειάζονται διαφοροποιημένες μαθησιακές προσεγγίσεις, πρακτικά παραδείγματα και προσαρμοσμένες μαθησιακές διαδρομές που να ανταποκρίνονται στις λειτουργικές τους πραγματικότητες και στα υφιστάμενα επίπεδα γνώσης ESG.

3.3 Διαδρομές Εφαρμογής για τις ΜΜΕ

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής υιοθέτησης του ESG σε διαφορετικά οργανωτικά περιβάλλοντα, το πλαίσιο ESGM for Rural SMEs θα πρέπει να εφαρμόζεται μέσω ευέλικτων και προοδευτικών διαδρομών εφαρμογής, προσαρμοσμένων στα επίπεδα ετοιμότητας των ΜμΕ, στους διαθέσιμους πόρους και στις λειτουργικές προτεραιότητες.

Τα ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής και των διαδικασιών επικύρωσης έδειξαν ότι οι ΜμΕ συχνά δυσκολεύονται να καθορίσουν αυτόνομα πώς τα εργαλεία, οι πόροι και τα εκπαιδευτικά υλικά που σχετίζονται με το ESG μπορούν να εφαρμοστούν εντός της επιχείρησής τους. Πολλές ΜμΕ δεν διαθέτουν εξειδικευμένη τεχνογνωσία ESG, μεθοδολογική επάρκεια ή επαρκείς εσωτερικούς πόρους για τον σχεδιασμό δομημένων διαδικασιών εφαρμογής χωρίς πρόσθετη υποστήριξη. Για τον λόγο αυτό, το πλαίσιο ESGM δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια σταθερή εκπαιδευτική ακολουθία, αλλά ως ένα ευέλικτο σύστημα υποστήριξης εφαρμογής που επιτρέπει σταδιακή πρόοδο ανάλογα με τις οργανωτικές ανάγκες και τα επίπεδα ωριμότητας.

Οι προτεινόμενες διαδρομές εφαρμογής που ακολουθούν είναι ενδεικτικές και όχι δεσμευτικές. Στόχος τους είναι να υποστηρίξουν τις ΜμΕ, τους παρόχους ΕΕΚ (VET) και τους ενδιαμέσους φορείς στην επιλογή κατάλληλων μαθησιακών δραστηριοτήτων, εργαλείων και μηχανισμών υποστήριξης, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επιχείρησης.

Επίπεδο 1 – Ενημέρωση και αρχικός προσανατολισμός

Αυτή η διαδρομή απευθύνεται σε ΜμΕ με περιορισμένη προηγούμενη έκθεση σε έννοιες ESG ή χωρίς τυπικές πρακτικές βιωσιμότητας. Σε αυτό το στάδιο, ο στόχος είναι η υποστήριξη της κατανόησης, της ευαισθητοποίησης και του αρχικού προβληματισμού και όχι η τυπική εφαρμογή.

Η **έμφαση** περιλαμβάνει:

- κατανόηση βασικών εννοιών και ορολογίας ESG.
- αναγνώριση υφιστάμενων άτυπων πρακτικών ESG.
- εντοπισμό κλαδικών κινδύνων και ευκαιριών ESG.
- ευαισθητοποίηση σχετικά με κανονιστικές εξελίξεις και απαιτήσεις της αγοράς.

Ενδεικτικά εργαλεία και δραστηριότητες:

- εισαγωγικά εργαστήρια και ενημερωτικές συνεδρίες.
- απλοποιημένα εργαλεία αυτοαξιολόγησης ESG.
- διευκολυνόμενες ομαδικές συζητήσεις.
- πρακτικά παραδείγματα και εισαγωγικές μελέτες περίπτωσης.
- βασικές λίστες ελέγχου και ασκήσεις αναστοχασμού.

Σε αυτό το στάδιο, η διευκόλυνση και η εξωτερική καθοδήγηση είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς οι ΜμΕ συχνά χρειάζονται υποστήριξη για την ερμηνεία των εννοιών ESG και τη σύνδεσή τους με την καθημερινή επιχειρησιακή λειτουργία.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Επίπεδο 2 – Δομημένη ενσωμάτωση ESG

Αυτή η διαδρομή απευθύνεται σε ΜμΕ που είναι έτοιμες να περάσουν από την ευαισθητοποίηση στην ενσωμάτωση πρακτικών ESG στις οργανωτικές διαδικασίες και στη λήψη αποφάσεων.

- Η έμφαση περιλαμβάνει:
- προσδιορισμό προτεραιοτήτων και στόχων ESG.
 - κατανομή αρμοδιοτήτων ESG.
 - εισαγωγή βασικών πρακτικών παρακολούθησης και συλλογής δεδομένων.
 - υλοποίηση λειτουργικών βελτιώσεων.
 - ενίσχυση εσωτερικού συντονισμού και εμπλοκής εργαζομένων.

- Ενδεικτικά εργαλεία και δραστηριότητες:
- πρότυπα σχεδίων δράσης ESG.
 - οδηγούς εφαρμογής και βήμα-βήμα κατευθύνσεις.
 - κλαδικές μελέτες περίπτωσης.
 - εργαλεία παρακολούθησης και καταγραφής.
 - εργαστήρια και συνεδρίες mentoring.
 - δραστηριότητες peer-learning και δικτύωσης.

Σε αυτό το επίπεδο, οι ΜμΕ ωφελούνται από πρακτική υποστήριξη εφαρμογής και απλοποιημένες μεθοδολογίες που μειώνουν την πολυπλοκότητα και διευκολύνουν τη σταδιακή ενσωμάτωση στις υπάρχουσες επιχειρησιακές διαδικασίες.

Επίπεδο 3 – Στρατηγική ανάπτυξη και ηγεσία ESG

Αυτή η διαδρομή απευθύνεται σε ΜμΕ με υψηλότερο επίπεδο ωριμότητας ESG που επιδιώκουν ενίσχυση της στρατηγικής ενσωμάτωσης, της διακυβέρνησης και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.

- Η έμφαση περιλαμβάνει:
- ενσωμάτωση του ESG στη στρατηγική και στη λήψη αποφάσεων.
 - ενίσχυση της εμπλοκής και επικοινωνίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
 - βελτίωση διαδικασιών παρακολούθησης, αναφοράς και λογοδοσίας ESG.
 - ευθυγράμμιση με απαιτήσεις εφοδιαστικής αλυσίδας και αγοράς.
 - υποστήριξη συνεχούς βελτίωσης και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού.

Ενδεικτικά εργαλεία και δραστηριότητες:

- προηγμένα εργαλεία στρατηγικού σχεδιασμού ESG.
- πλαίσια εμπλοκής ενδιαφερομένων μερών.
- οδηγίες αναφοράς ESG.
- εργαστήρια ηγεσίας και διακυβέρνησης.
- προηγμένα εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης.
- συνεργατικές περιφερειακές ή κλαδικές πρωτοβουλίες.

Σε αυτό το στάδιο, οι ΜμΕ μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε δραστηριότητες peer-learning, διάδοση καλών πρακτικών και mentoring προς λιγότερο ώριμες επιχειρήσεις εντός περιφερειακών ή τομεακών οικοσυστημάτων.

Ευέλικτη και μη γραμμική εξέλιξη

Οι διαδρομές εφαρμογής δεν αποτελούν αυστηρά στάδια ή υποχρεωτικές πορείες εξέλιξης. Οι ΜμΕ μπορούν να μετακινούνται μεταξύ των επιπέδων ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας, την οργανωτική δομή, τις επιχειρησιακές προτεραιότητες και τους διαθέσιμους πόρους. Ορισμένες επιχειρήσεις μπορεί να χρειάζονται υποστήριξη κυρίως στην επιχειρησιακή εφαρμογή, ενώ άλλες να εστιάζουν σε θέματα συμμόρφωσης, διακυβέρνησης ή επικοινωνίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Στόχος των διαδρομών είναι:

- η μείωση της πολυπλοκότητας για τις ΜμΕ.
- η υποστήριξη διαφοροποιημένων και ρεαλιστικών προσεγγίσεων εφαρμογής.
- η διευκόλυνση της προσαρμογής ανάλογα με την ετοιμότητα της επιχείρησης.
- η παροχή σαφέστερου προσανατολισμού για τη χρήση των εργαλείων ESGM.
- η ενίσχυση της πρακτικής εφαρμοσιμότητας και της δυνατότητας κλιμάκωσης του πλαισίου ESGM σε διαφορετικούς τομείς και εθνικά περιβάλλοντα.

Τα ευρήματα της επικύρωσης επιβεβαίωσαν ότι οι ΜμΕ ανταποκρίνονται πιο αποτελεσματικά στη μάθηση ESG όταν η καθοδήγηση εφαρμογής είναι πρακτική, δομημένη και στενά συνδεδεμένη με τις πραγματικές οργανωτικές τους συνθήκες.

4. Τομεακή Προσαρμογή μέσω Προσαρμογής στο Πλαίσιο

4.1 Προσαρμογή Θεμάτων ESG στο Πλαίσιο

Η τομεακή προσαρμογή επιτυγχάνεται με τη σύνδεση των θεμάτων ESG με διαδικασίες, κινδύνους και πλαίσια λήψης αποφάσεων που είναι συναφή με τον εκάστοτε κλάδο. Για παράδειγμα:

- Τα περιβαλλοντικά θέματα μπορούν να συνδεθούν με τη χρήση πόρων, τις εκπομπές ή τις πρακτικές διαχείρισης γης που σχετίζονται με τον κλάδο
- Τα κοινωνικά θέματα μπορούν να συνδεθούν με τις συνθήκες εργασίας, τις σχέσεις με την κοινότητα ή την αλληλεπίδραση με τους πελάτες
- Τα θέματα διακυβέρνησης μπορούν να πλαισιωθούν γύρω από δομές λήψης αποφάσεων, διαδικασίες συμμόρφωσης και μηχανισμούς λογοδοσίας

Η προσαρμογή αυτή ενισχύει τη συνάφεια χωρίς να απαιτείται η δημιουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων ανά κλάδο.

4.2 Χρήση Παραδειγμάτων και Σεναρίων Σχετικών με τον Κλάδο

Οι εκπαιδευτές ενθαρρύνονται να αντικαθιστούν γενικά παραδείγματα με σενάρια σχετικά με τον κλάδο, διατηρώντας την ίδια παιδαγωγική λειτουργία. Τα παραδείγματα πρέπει να είναι ενδεικτικά και να αντανakλούν την πραγματικότητα των ΜΜΕ στον εκάστοτε κλάδο.

Η χρήση παραδειγμάτων από τους ίδιους τους οργανισμούς των συμμετεχόντων ενθαρρύνεται ιδιαίτερα, καθώς ενισχύει τον αναστοχασμό, την ανάληψη ευθύνης και τη ρεαλιστική εφαρμογή.

Οι συμμετέχοντες στην επικύρωση ανέδειξαν έντονα τη σημασία πρακτικών μαθησιακών μεθοδολογιών, προτείνοντας ότι η εκπαίδευση ESG θα πρέπει να είναι λιγότερο θεωρητική και περισσότερο προσανατολισμένη στην εφαρμογή. Συγκεκριμένα, οι ΜμΕ αντέδρασαν θετικά σε μελέτες περίπτωσης, ασκήσεις βήμα-βήμα και σενάρια από την πραγματική ζωή που συνδέονται άμεσα με το λειτουργικό τους περιβάλλον. Η πρακτική προσαρμογή στο πλαίσιο θεωρήθηκε καθοριστική για την αύξηση της συνάφειας, της εμπλοκής και της δυνατότητας εφαρμογής.

4.3 Τοπική και Χωρική Προσαρμογή της Εφαρμογής ESG

Εκτός από την κλαδική προσαρμογή, η εφαρμογή του ESG θα πρέπει να προσαρμόζεται και σε χωρικό και τοπικό επίπεδο, ιδιαίτερα σε αγροτικές και μικροαστικές περιοχές. Τα ευρήματα της επικύρωσης από τη Σλοβενία ανέδειξαν ότι οι ΜμΕ συχνά λειτουργούν μέσα σε ισχυρά τοπικά αναπτυξιακά οικοσυστήματα, όπου οι προτεραιότητες ESG συνδέονται στενά με προκλήσεις και ευκαιρίες σε επίπεδο κοινότητας.

Σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές, η εφαρμογή του ESG συνδέεται συχνά με ευρύτερα χωρικά ζητήματα, όπως η βιώσιμη κινητικότητα, η ενεργειακή αποδοτικότητα, η διαχείριση αποβλήτων, τα τοπικά διατροφικά συστήματα, η τουριστική ανάπτυξη και η ευημερία της κοινότητας. Ως αποτέλεσμα, η μάθηση και η εφαρμογή του ESG θα πρέπει

να αντικατοπτρίζουν όχι μόνο κλαδικές πραγματικότητες αλλά και τοπικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και δημοτικές στρατηγικές.

Οι δήμοι και οι τοπικές/περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως ενδιαμέσοι φορείς, λειτουργώντας ως σύνδεσμος μεταξύ ΜμΕ, παρόχων ΕΕΚ (VET), επιμελητηρίων, χρηματοδοτικών προγραμμάτων και περιφερειακών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών. Η συμμετοχή τους μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την προσβασιμότητα και τη συνάφεια της υποστήριξης ESG για τις μικρές επιχειρήσεις.

Για την ενίσχυση της χρηστικότητας, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο θα πρέπει επομένως να περιλαμβάνει σύντομα, τοπο-εξαρτώμενα παραδείγματα από δήμους, αγροτικές περιοχές και τοπικά αναπτυξιακά περιβάλλοντα, τα οποία να αποτυπώνουν πώς οι αρχές του ESG εφαρμόζονται σε πραγματικά κοινοτικά και χωρικά πλαίσια.

5. Προσαρμογή Μαθησιακών Δραστηριοτήτων και Πρακτικών Εργασιών

5.1 Προσαρμογή Βασισμένη σε Δραστηριότητες

Οι μαθησιακές δραστηριότητες και οι πρακτικές εργασίες αποτελούν τα κύρια εργαλεία προσαρμογής μεταξύ κλάδων. Αντί να αλλάζει το περιεχόμενο, οι εκπαιδευτές προσαρμόζουν τις δραστηριότητες:

- επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να εργάζονται με δικά τους δεδομένα, διαδικασίες ή οργανωτικές δομές
- πλαισιώνοντας τις εργασίες γύρω από ροές εργασίας σχετικές με τον κλάδο
- εστιάζοντας σε ρεαλιστικό εύρος και περιορισμούς

Οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίζουν τον αναστοχασμό και την ετοιμότητα και όχι την πλήρη εφαρμογή.

5.2 Αντιστοίχιση Ρόλων, Καθηκόντων και Δεξιοτήτων

Η άσκηση αντιστοίχισης Ρόλων, Καθηκόντων και Δεξιοτήτων ESG αποτελεί βασικό εργαλείο προσαρμογής. Επιτρέπει στους συμμετέχοντες να:

- εντοπίζουν ποια καθήκοντα ESG είναι σχετικά με τον κλάδο τους
- κατανοούν πώς κατανέμονται σήμερα οι αρμοδιότητες
- αναγνωρίζουν κενά και ανάγκες ανάπτυξης

Η δομή της άσκησης παραμένει ίδια σε όλους τους κλάδους, ενώ το περιεχόμενο προσαρμόζεται στο πλαίσιο των συμμετεχόντων.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Τα ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής δείχνουν ότι οι ΜΜΕ ωφελούνται περισσότερο από δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με το δικό τους οργανωσιακό πλαίσιο. Ιδιαίτερα, οι βήμα-προς-βήμα εργασίες, τα ρεαλιστικά σενάρια και η χρήση δεδομένων των ίδιων των συμμετεχόντων βελτιώνουν σημαντικά τη συμμετοχή και την εφαρμοσιμότητα.

6 Μεθοδολογία Διευκόλυνσης για Διατομεακή Υλοποίηση

6.1 Η Διευκόλυνση ως Κεντρικό Μεθοδολογικό Στοιχείο

Η διευκόλυνση (facilitation) αποτελεί βασικό μεθοδολογικό στοιχείο του εκπαιδευτικού προγράμματος ESGMR. Οι εκπαιδευτές λειτουργούν ως διευκολυντές της μάθησης και όχι ως ειδικοί περιεχομένου, σύμβουλοι ή αξιολογητές.

Σε όλους τους κλάδους, η διευκόλυνση στοχεύει:

- στην υποστήριξη της ερμηνείας των εννοιών ESG
- στην ενθάρρυνση αναστοχασμού πάνω στις υφιστάμενες πρακτικές
- στη βοήθεια των συμμετεχόντων να εντοπίζουν ρεαλιστικά επόμενα βήματα

Η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει μεθοδολογική συνέπεια, επιτρέποντας ταυτόχρονα την προσαρμογή στο εκάστοτε πλαίσιο.

Τα ευρήματα της επικύρωσης δείχνουν περαιτέρω ότι οι ΜμΕ συχνά χρειάζονται συνεχή διευκόλυνση και εξωτερική υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας εφαρμογής. Στην πράξη, η μάθηση ESG είναι πιο αποτελεσματική όταν συνδυάζεται με mentoring, ευκαιρίες μάθησης μεταξύ ομοτίμων (peer-learning) και μηχανισμούς υποστήριξης μέσω ενδιάμεσων φορέων που περιλαμβάνουν επιμελητήρια, παρόχους ΕΕΚ (VET), συμβούλους, τομεακούς οργανισμούς και περιφερειακές δομές υποστήριξης.

6.2 Προσαρμοστικά Στυλ Διευκόλυνσης

Διαφορετικά στυλ διευκόλυνσης εφαρμόζονται ανάλογα με το επίπεδο ετοιμότητας και το στάδιο μάθησης των συμμετεχόντων. Αυτά περιλαμβάνουν διερευνητική, δομημένη και προσανατολισμένη στη δράση διευκόλυνση.

Η ικανότητα εναλλαγής μεταξύ αυτών των στυλ είναι κρίσιμη ώστε οι συζητήσεις να παραμένουν σχετικές και ευθυγραμμισμένες με τους μαθησιακούς στόχους σε ετερογενείς ομάδες από διαφορετικούς κλάδους.

Τα δεδομένα της πιλοτικής εφαρμογής επιβεβαιώνουν ότι η διευκόλυνση αποτελεί κρίσιμο παράγοντα επιτυχίας. Οι ΜΜΕ συχνά χρειάζονται καθοδήγηση για να ερμηνεύσουν τις έννοιες ESG και να τις συνδέσουν με τις επιχειρησιακές τους λειτουργίες. Οι καθοδηγούμενες συνεδρίες υποστηρίζουν την κατανόηση, ενθαρρύνουν

τη συζήτηση και βοηθούν τους συμμετέχοντες να μεταβούν από την αφηρημένη κατανόηση στην πρακτική εφαρμογή. Χωρίς αυτή την υποστήριξη, η αποκλειστικά αυτοκατευθυνόμενη μάθηση συχνά δεν επαρκεί.

Τα ευρήματα της επικύρωσης ανέδειξαν επίσης τη σημασία των ενδιάμεσων και υποστηρικτικών οργανισμών στη διευκόλυνση της μάθησης και της εφαρμογής του ESG. Τα κέντρα δεξιοτήτων, τα κέντρα δια βίου μάθησης, οι δομές δια βίου μάθησης των πανεπιστημίων (όπως τα Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.), τα επιμελητήρια και τα δίκτυα υποστήριξης ΜμΕ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διάδοση της γνώσης ESG, στην υποστήριξη της συμμετοχής και στη διευκόλυνση της μάθησης μεταξύ ομοτίμων και της μεταφοράς γνώσης μεταξύ διαφορετικών τομέων.

6.3 Συνιστώμενο Σύστημα Διακυβέρνησης και Υποστήριξης

Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του προφίλ του ESG Manager εξαρτάται από τη δημιουργία συντονισμένων οικοσυστημάτων υποστήριξης που περιλαμβάνουν:

- παρόχους ΕΕΚ (VET) και κέντρα δια βίου μάθησης·
- επιμελητήρια και ενώσεις ΜμΕ·
- περιφερειακούς αναπτυξιακούς φορείς·
- δημόσιες αρχές·
- τομεακά δίκτυα και ενδιάμεσους φορείς·
- πανεπιστήμια και εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς κόμβους.

Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και τα εξειδικευμένα κέντρα ικανοτήτων ESG μπορούν να υποστηρίξουν τη μακροπρόθεσμη εφαρμογή, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, την εφαρμοσμένη κατάρτιση και τη μεταφορά γνώσης προς τις ΜμΕ.

7. Αξιολόγηση ως Μοχλός για Προσαρμοστική Μάθηση

7.1 Πλαίσιο Αξιολόγησης Ουδέτερο ως προς τον Κλάδο

Η μεθοδολογία αξιολόγησης έχει σχεδιαστεί ώστε να εφαρμόζεται σε όλους τους κλάδους και εστιάζει σε τρεις διαστάσεις:

- Γνώση ESG
- Συμπεριφορικός προσανατολισμός
- Δέσμευση και ικανότητα δράσης

Τα εργαλεία αξιολόγησης δεν χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση απόδοσης ή συμμόρφωσης, αλλά για την υποστήριξη του μαθησιακού προσανατολισμού και της εξέλιξης.

7.2 Χρήση των Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης για Καθοδήγηση της Προσαρμογής

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αξιοποιούνται για την προσαρμογή των μαθησιακών διαδρομών, μέσω της αναγνώρισης:

- κυρίων και δευτερευόντων ρόλων ESG
- κενών γνώσης
- επιπέδων ετοιμότητας για δράση ή ηγεσία

Τα στοιχεία αυτά υποστηρίζουν εξατομικευμένες μαθησιακές προτάσεις χωρίς να επιβάλλουν αυστηρές πορείες εξέλιξης.

Τα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής επιβεβαιώνουν ότι η αξιολόγηση είναι πιο αποτελεσματική όταν χρησιμοποιείται ως εργαλείο μάθησης και προσανατολισμού και όχι ως μηχανισμός μέτρησης απόδοσης. Οι ΜΜΕ ανταποκρίθηκαν θετικά σε προσεγγίσεις που ενισχύουν τον αναστοχασμό, εντοπίζουν κενά και καθοδηγούν τα επόμενα βήματα χωρίς να εισάγουν πολυπλοκότητα ή πίεση αξιολόγησης.

8. Υποστήριξη της Εξειδίκευσης των ΜΜΕ στην Εφαρμογή ESG

Η εξειδίκευση στο πλαίσιο ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ αναφέρεται στην ενίσχυση συγκεκριμένων ικανοτήτων ESG, ανάλογα με τη συνάφεια του κλάδου και τις οργανωτικές ανάγκες, και όχι σε στενά καθορισμένους λειτουργικούς ρόλους.

Ανάλογα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και το πλαίσιο, οι ΜΜΕ από όλους τους κλάδους μπορούν να εστιάσουν σε:

- αναλυτικές δεξιότητες που σχετίζονται με κατανόηση και συμμόρφωση
- λειτουργικές δεξιότητες που σχετίζονται με υλοποίηση και βελτίωση
- ηγετικές δεξιότητες που σχετίζονται με συντονισμό και στρατηγική ενσωμάτωση

Με την πάροδο του χρόνου, οι ΜΜΕ υποστηρίζονται ώστε να αναπτύξουν ένα ισορροπημένο προφίλ ESG Manager που ενσωματώνει και τις τρεις διαστάσεις.

9. Μεταφερσιμότητα, Κλιμάκωση και Βιωσιμότητα

Η προσέγγιση προσαρμογής που περιγράφεται στις παρούσες οδηγίες διασφαλίζει ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ είναι:

- μεταφέσιμο μεταξύ διαφορετικών κλάδων και εθνικών πλαισίων
- επεκτάσιμο πέρα από τις πιλοτικές δραστηριότητες
- συμβατό με τα συστήματα ΕΕΚ και τις στρατηγικές δια βίου μάθησης

Τα ενδιαφερόμενα μέρη από την Ελλάδα τόνισαν επιπλέον τη σημασία της ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης που σχετίζεται με τα ESG στα οικοσυστήματα δια βίου μάθησης και στις εθνικές δομές προσόντων, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα πέρα από την υλοποίηση του έργου. Η ισχυρότερη ενσωμάτωση με τα υφιστάμενα συστήματα ΕΕΚ (VET), τους θεσμούς δια βίου μάθησης και τους εθνικούς μηχανισμούς πιστοποίησης θεωρήθηκε απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη κλιμάκωση και τη θεσμική ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων.

Διατηρώντας ένα κοινό πλαίσιο δεξιοτήτων και επιτρέποντας ταυτόχρονα την προσαρμογή στο εκάστοτε πλαίσιο, το πρόγραμμα υποστηρίζει τη σταθερή ποιότητα, την αναγνώριση και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

10. Συμπεράσματα

Οι παρούσες οδηγίες παρέχουν ένα συνεκτικό και ευέλικτο πλαίσιο για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος ESGM για Αγροτικές ΜΜΕ σε διαφορετικούς κλάδους, διατηρώντας την παιδαγωγική του ακεραιότητα. Μέσω αρθρωτού σχεδιασμού, μάθησης βασισμένης σε ρόλους και προσαρμογής μέσω διευκόλυνσης, το πρόγραμμα επιτρέπει στις ευρωπαϊκές ΜΜΕ να προσεγγίσουν τις πρακτικές ESG με τρόπο σχετικό, ρεαλιστικό και επεκτάσιμο.

Η προσέγγιση αυτή υποστηρίζει τους στόχους του Erasmus+ για ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και βιώσιμη ανάπτυξη, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι δεξιότητες ESG παραμένουν συγκρίσιμες και μεταφέρσιμες μεταξύ διαφορετικών κλάδων.

Προτάσεις Πολιτικής και Στρατηγική Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Επισκόπηση της Τρέχουσας Κατάστασης και Αξιολόγηση της Ανάγκης για Αναγνωρισμένο Πιστοποιητικό ESG Manager

Η ενσωμάτωση των αρχών Περιβαλλοντικής, Κοινωνικής και Εταιρικής Διακυβέρνησης (ESG) στα ευρωπαϊκά οικονομικά και κανονιστικά πλαίσια έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια, καθοδηγούμενη από βασικά εργαλεία πολιτικής της ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, το πλαίσιο Βιώσιμης Χρηματοδότησης της ΕΕ, η Οδηγία για την Υποβολή Εκθέσεων Βιωσιμότητας των Επιχειρήσεων (CSRD) και ο Κανονισμός Ταξινόμησης της ΕΕ. Οι πρωτοβουλίες αυτές επηρεάζουν ολόένα και περισσότερο όχι μόνο τις μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ιδιαίτερα μέσω των αλυσίδων αξίας, των υποχρεώσεων αναφοράς και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση.

Ταυτόχρονα, στρατηγικές σε επίπεδο ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων, το Σύμφωνο για τις Δεξιότητες και η Σύσταση του Συμβουλίου για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (2020), υπογραμμίζουν την ανάγκη εξοπλισμού του ανθρώπινου δυναμικού με δεξιότητες που υποστηρίζουν την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Παρά αυτή τη δυναμική σε επίπεδο πολιτικής, η αναγνώριση των δεξιοτήτων που σχετίζονται με το ESG στα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας παραμένει άνιση.

Σήμερα, το ευρωπαϊκό τοπίο των επαγγελματικών προφίλ που σχετίζονται με το ESG χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό και περιορισμένη τυποποίηση. Οι αρμοδιότητες ESG συχνά ανατίθενται ανεπίσημα ή ενσωματώνονται σε υφιστάμενες διοικητικές, κανονιστικές ή βιωσιμότητας λειτουργίες, χωρίς σαφώς ορισμένο πλαίσιο δεξιοτήτων. Όπου υπάρχουν προγράμματα κατάρτισης ή πιστοποίησης ESG, αυτά είναι συχνά:

- εξειδικευμένα ανά κλάδο ή καθοδηγούμενα από οργανισμούς
- μη συνδεδεμένα με εθνικά πλαίσια προσόντων
- μη αμοιβαία αναγνωρίσιμα μεταξύ των κρατών-μελών

Η κατάσταση αυτή δημιουργεί μια σειρά από διαρθρωτικές προκλήσεις:

- Περιορισμένη επίσημη αναγνώριση των δεξιοτήτων ESG στα συστήματα VET και δια βίου μάθησης
- Χαμηλή διαφάνεια και συγκρισιμότητα των σχετικών προσόντων στις εθνικές αγορές εργασίας
- Περιορισμένη κινητικότητα εργαζομένων με δεξιότητες ESG
- Δυσκολίες για τις ΜΜΕ στην πρόσβαση, ανάπτυξη και διατήρηση εξειδίκευσης ESG ευθυγραμμισμένης με τις απαιτήσεις της ΕΕ

Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται πολιτική παρέμβαση για την υποστήριξη της ανάπτυξης ενός πιστοποιημένου και αναγνωρίσιμου τίτλου ESG Manager (ESGM), βασισμένου σε

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

ένα πλαίσιο δεξιοτήτων που είναι ταυτόχρονα οριζόντιο και βασισμένο σε ικανότητες. Ένα τέτοιο πιστοποιητικό θα ανταποκρινόταν άμεσα στις προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ, ενισχύοντας τις δεξιότητες για βιωσιμότητα, υποστηρίζοντας την ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ και διευκολύνοντας την αποτελεσματική εφαρμογή των κανονισμών ESG.

Τα ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής δείχνουν ότι, ενώ οι ΜΜΕ επηρεάζονται ολοένα και περισσότερο από τις απαιτήσεις ESG, η ανταπόκρισή τους διαμορφώνεται από λειτουργικούς περιορισμούς και περιορισμένους πόρους. Οι περισσότερες ΜΜΕ ήδη εφαρμόζουν πρακτικές σχετικές με ESG ανεπίσημα, χωρίς όμως αυτές να είναι δομημένες, μετρήσιμες ή στρατηγικά διαχειριζόμενες. Το ESG συνήθως δεν αποτελεί προτεραιότητα, εκτός εάν συνδέεται άμεσα με επιχειρηματική αξία ή κανονιστικές υποχρεώσεις.

Συστάσεις για τη Στρατηγική Μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Εθνικής Προσαρμογής

1. Συστάσεις για Στρατηγική Μεταρρύθμιση Ευρωπαϊκής Πολιτικής

1.1 Στρατηγική Ευθυγράμμιση με τα Πλαίσια Πολιτικής της ΕΕ

Η προτεινόμενη Στρατηγική Μεταρρύθμιση Πολιτικής σε επίπεδο Ευρώπης (WP5) έχει σχεδιαστεί ώστε να ευθυγραμμίζεται με υφιστάμενα πλαίσια της ΕΕ, αντί να δημιουργεί παράλληλες δομές. Συγκεκριμένα, βασίζεται:

- στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη δεξιοτήτων για βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές
- στην Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων, προωθώντας την αναβάθμιση και επανειδίκευση για την πράσινη μετάβαση
- στο Σύμφωνο για τις Δεξιότητες, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης, επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών
- στη Σύσταση του Συμβουλίου για την ΕΕΚ, υποστηρίζοντας ευέλικτες, αρθρωτές και βασισμένες σε ικανότητες μαθησιακές διαδρομές
- στη Σύσταση του Συμβουλίου για τα Μικρο-διαπιστευτήρια, επιτρέποντας την αναγνώριση μαθησιακών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με το ESG

Μια συντονισμένη πολιτική προσέγγιση θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων ESG για τις ΜμΕ ενσωματώνεται πλήρως στα υφιστάμενα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης, συμβουλευτικής και χρηματοδότησης, αντί της δημιουργίας παράλληλων δομών. Τα μέτρα πολιτικής θα πρέπει να διακρίνουν σαφώς μεταξύ άμεσων

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

ομάδων-στόχων (ΜμΕ, ιδιαίτερα πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις με περιορισμένη εσωτερική ικανότητα σε θέματα ESG) και έμμεσων ομάδων-στόχων, συμπεριλαμβανομένων παρόχων δια βίου μάθησης, συμβουλευτικών επιχειρήσεων, επιμελητηρίων και άλλων ενδιαμέσων φορέων που είναι υπεύθυνοι για την παροχή εκπαίδευσης, συμβουλευτικών υπηρεσιών και διάδοσης. Θα πρέπει να προωθηθεί μια δομημένη προσέγγιση train-the-trainer για τη διασφάλιση της κλιμάκωσης, με τους παρόχους συνεχιζόμενης εκπαίδευσης να τοποθετούνται ως βασικοί φορείς για την παροχή προγραμμάτων κατάρτισης ESG και τις συμβουλευτικές επιχειρήσεις να ενδυναμώνονται ώστε να μεταφράζουν τις δεξιότητες ESG σε πρακτική υποστήριξη προς τις ΜμΕ. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής, οι συστάσεις πολιτικής θα πρέπει να συνδέονται συστηματικά με υπάρχοντα ευρωπαϊκά, εθνικά και περιφερειακά χρηματοδοτικά προγράμματα, ενώ κάθε μέτρο θα πρέπει να αντιστοιχίζεται με κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία που υποστηρίζουν την κατάρτιση, τη συμβουλευτική και την ανάπτυξη ικανοτήτων. Επιπλέον, οι συστάσεις θα πρέπει να συνδέονται άμεσα με συγκεκριμένα βήματα εφαρμογής, υπεύθυνους φορείς και μηχανισμούς υλοποίησης, ώστε να διασφαλίζεται η επιχειρησιακή εφικτότητα, η ενίσχυση της υιοθέτησης από τις ΜμΕ και η συνολική αποτελεσματικότητα των πολιτικών.

Η στρατηγική τοποθετεί το προφίλ του ESG Manager ως ένα οριζόντιο πλαίσιο δεξιοτήτων που μπορεί να ενσωματωθεί σε αυτά τα εργαλεία τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

1.2 Βασικές Συστάσεις Πολιτικής

Με βάση τα αποτελέσματα του έργου, το Εγχειρίδιο Πολιτικής διατυπώνει τις εξής συστάσεις:

- **Ενσωμάτωση στα Εθνικά Πλαίσια Προσόντων (NQFs)**

Τα κράτη-μέλη ενθαρρύνονται να ενσωματώσουν τις δεξιότητες του ESG Manager στα Εθνικά Πλαίσια Προσόντων, στα επαγγελματικά πρότυπα ή σε συναφή συστήματα ταξινόμησης, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF). Η ενσωμάτωση αυτή υποστηρίζει την επίσημη αναγνώριση, διατηρώντας παράλληλα ευελιξία στην εφαρμογή.

- **Αναγνώριση του ESG Manager ως Οριζόντιου Προφίλ**

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Ο ESG Manager θα πρέπει να αναγνωριστεί ως οριζόντιο επαγγελματικό προφίλ, εφαρμόσιμο σε όλους τους κλάδους και τα μεγέθη οργανισμών, και όχι ως ξεχωριστό ρυθμιζόμενο επάγγελμα. Αυτό αντανακλά την πραγματικότητα των ΜΜΕ και υποστηρίζει τη σταδιακή ενσωμάτωση αρμοδιοτήτων ESG σε υφιστάμενους ρόλους.

- **Υποστήριξη της ΕΕΚ και της Δια Βίου Μάθησης για ESG**

Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να υποστηρίζουν την ανάπτυξη, την πιστοποίηση και την κλιμάκωση προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET) και συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης που σχετίζονται με το ESG, διασφαλίζοντας συνοχή με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις πολιτικές βιωσιμότητας.

Τα πιλοτικά αποτελέσματα δείχνουν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης (άνω του 80% σε βασικούς δείκτες), επιβεβαιώνοντας την αποτελεσματικότητα και τη δυνατότητα κλιμάκωσης των μεθοδολογιών ΕΕΚ που επικεντρώνονται στο ESG.

Τα στοιχεία της πιλοτικής εφαρμογής υποδεικνύουν ότι η εκπαίδευση ESG πρέπει να δίνει προτεραιότητα στην πρακτική εφαρμογή, στην απλοποιημένη παρουσίαση περιεχομένου και σε μικτές μαθησιακές προσεγγίσεις που συνδυάζουν ψηφιακές ενότητες με καθοδηγούμενες συνεδρίες. Αυτό είναι κρίσιμο για τη χρηστικότητα και τη συνάφεια για τις ΜΜΕ.

- **Κίνητρα για τη Συμμετοχή των ΜΜΕ**

Τα μέτρα πολιτικής θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ στην εκπαίδευση ESG μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων, ένταξης σε προγράμματα καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας ή σύνδεσης με μηχανισμούς χρηματοδότησης βιωσιμότητας.

Συνολικά, οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού πολιτικού περιβάλλοντος για τη δομημένη υιοθέτηση και αναγνώριση των δεξιοτήτων ESG στην Ευρώπη.

Τα πιλοτικά αποτελέσματα επιβεβαιώνουν ότι οι οικονομικοί περιορισμοί και οι χρονικοί περιορισμοί αποτελούν από τα σημαντικότερα εμπόδια για την υιοθέτηση ESG. Επομένως, τα συστήματα κινήτρων, όπως επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις και φορολογικά οφέλη, είναι κρίσιμα για να μπορέσουν οι ΜΜΕ να επενδύσουν σε βελτιώσεις βιωσιμότητας.

- **Ενίσχυση του ρόλου των δήμων στην εφαρμογή ESG για ΜμΕ**

Ενίσχυση του ρόλου των δήμων και των τοπικών/περιφερειακών αρχών ως βασικών ενδιαμέσων φορέων στην εφαρμογή του ESG, μέσω της διασύνδεσης των ΜμΕ με παρόχους εκπαίδευσης, ευκαιρίες χρηματοδότησης, συμβουλευτικές υπηρεσίες και περιφερειακές στρατηγικές ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ΜμΕ λειτουργούν συχνά μέσα σε στενά τοπικά αναπτυξιακά οικοσυστήματα όπου οι προτεραιότητες ESG συνδέονται άμεσα με προκλήσεις σε επίπεδο κοινότητας, όπως η βιώσιμη κινητικότητα, η ενεργειακή αποδοτικότητα, η διαχείριση αποβλήτων, τα τοπικά διατροφικά συστήματα, η τουριστική ανάπτυξη και η συνολική ευημερία της κοινότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δήμοι μπορούν να λειτουργήσουν ως κρίσιμοι ενδιαμέσοι φορείς μεταξύ ΜμΕ, παρόχων ΕΕΚ (VET), επιμελητηρίων και περιφερειακών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, συμβάλλοντας στη βελτίωση της πρόσβασης σε εκπαίδευση ESG, στην απλοποίηση των διαδικασιών εφαρμογής και στην αύξηση της συνάφειας των υπηρεσιών υποστήριξης, ιδιαίτερα για πολύ μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξειδικευμένη γνώση ESG.

- **Ευέλικτοι και προσαρμοστικοί μηχανισμοί εφαρμογής**

Τα πολιτικά πλαίσια και τα εθνικά σχέδια δράσης θα πρέπει να ενσωματώνουν μηχανισμούς ευελιξίας και προσαρμογής στο εκάστοτε πλαίσιο, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική εφαρμογή σε διαφορετικά περιβάλλοντα ΜμΕ. Τα μέτρα ESG θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις διαφορές στους κλαδικούς παράγοντες, στις οργανωτικές δυνατότητες και στα επίπεδα ωριμότητας ESG, αποφεύγοντας ενιαίες (one-size-fits-all) προσεγγίσεις. Οι ευέλικτες διαδρομές εφαρμογής είναι ιδιαίτερα σημαντικές για ΜμΕ με περιορισμένους οικονομικούς, τεχνικούς ή διοικητικούς πόρους.

- **Λειτουργικοί Παράγοντες Ενίσχυσης για την Υιοθέτηση ESG από ΜΜΕ**

Με βάση τα ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής, η αποτελεσματική υιοθέτηση ESG από τις ΜΜΕ απαιτεί συνδυασμό:

- απλουστευμένων και προσβάσιμων πλαισίων ESG
- συνεχών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών
- πρακτικών εργαλείων εφαρμογής και παρακολούθησης
- τομεακά προσαρμοσμένων οδηγιών και παραδειγμάτων
- ευέλικτων και διαφοροποιημένων μαθησιακών διαδρομών

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ ευαισθητοποίησης και εφαρμογής και για να διασφαλιστεί ότι οι ΜΜΕ μπορούν να ενσωματώσουν το ESG στις καθημερινές τους λειτουργίες με ρεαλιστικό και βιώσιμο τρόπο.

- **Ανάπτυξη Οικοσυστημάτων Υποστήριξης ESG για ΜμΕ**

Η δημόσια πολιτική θα πρέπει να υποστηρίζει τη δημιουργία συντονισμένων οικοσυστημάτων υποστήριξης ESG που συνδυάζουν εκπαίδευση, συμβουλευτικές υπηρεσίες, mentoring, υποστήριξη από ενδιάμεσους φορείς και πρακτική βοήθεια εφαρμογής για τις ΜμΕ.

- **Υποστήριξη Παρόχων ΕΕΚ (VET) και ανάπτυξη ικανοτήτων εκπαιδευτών**

Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές θα πρέπει να υποστηρίζουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και διευκολυντικών εργαλείων ESG για παρόχους ΕΕΚ και εκπαιδευτές, ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα, η συνέπεια και η δυνατότητα μεταφοράς της εκπαίδευσης ESG. Είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται απλά, τοπικά προσανατολισμένα και ιδιαίτερα πρακτικά παραδείγματα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να εντάσσουν σύντομα παραδείγματα από δήμους, αγροτικές ΜμΕ και τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, ώστε οι έννοιες του ESG να γίνονται πιο κατανοητές και άμεσα σχετικές για πολύ μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξειδικευμένο προσωπικό ESG ή προηγμένες τεχνικές γνώσεις.

- **Ενίσχυση των ενδιάμεσων δομών υποστήριξης**

Η αποτελεσματική εφαρμογή των ESG από τις ΜΜΕ εξαρτάται επίσης από την ενεργό συμμετοχή ενδιάμεσων φορέων και οργανισμών υποστήριξης. Τα επιμελητήρια, οι επιχειρηματικοί σύνδεσμοι, τα κέντρα δια βίου μάθησης, τα κέντρα δεξιοτήτων, τα πανεπιστήμια και τα τομεακά δίκτυα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη:

- διάδοση καλών πρακτικών ESG,
- διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσης και της μάθησης μεταξύ ομοτίμων,
- υποστήριξη της συμμετοχής των ΜμΕ σε εκπαιδευτικές δράσεις
- παροχή συμβουλευτικών και καθοδηγητικών υπηρεσιών (mentoring),
- ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης, επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών.

Τα ευρήματα της πιλοτικής επικύρωσης ανέδειξαν ότι οι ΜμΕ συχνά χρειάζονται συνεχή εξωτερική καθοδήγηση και προσβάσιμα οικοσυστήματα υποστήριξης για να μεταβούν από την ευαισθητοποίηση στη δομημένη εφαρμογή του ESG.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Τα πιλοτικά αποτελέσματα επιβεβαιώνουν επίσης ότι, ακόμη και όταν το εκπαιδευτικό περιεχόμενο θεωρείται σαφές και εύχρηστο, οι ΜΜΕ συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν δομικούς περιορισμούς στην εφαρμογή, ιδιαίτερα λόγω περιορισμένου χρόνου, οικονομικής δυνατότητας και δυσκολιών στην πρόσβαση ή διαχείριση δεδομένων ESG. Ταυτόχρονα, οι ΜΜΕ δείχνουν σταθερά υψηλή συμμετοχή σε πρακτικό και φιλικό προς τον χρήστη εκπαιδευτικό υλικό, γεγονός που ενισχύει τη σημασία των εφαρμοσμένων, βήμα-προς-βήμα προσεγγίσεων με υποστήριξη ψηφιακών εργαλείων και πρακτικής καθοδήγησης.

Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν επίσης ότι οι ΜΜΕ σπάνια λειτουργούν με τυπικά συστήματα ESG ή δομές αναφοράς, γεγονός που καθιστά κρίσιμους τους μηχανισμούς επιχειρησιακής υποστήριξης και τα στοχευμένα κίνητρα, ώστε να διευκολυνθεί η μετάβαση από ανεπίσημες πρακτικές σε δομημένη ενσωμάτωση ESG.

2. Προσαρμογή της Στρατηγικής Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής σε Εθνικό Επίπεδο

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η προτεινόμενη Στρατηγική Μεταρρύθμισης Ευρωπαϊκής Πολιτικής προορίζεται να προσαρμοστεί στα εθνικά πλαίσια από τις χώρες-εταίρους μέσω Εθνικών Σχεδίων Προσαρμογής και Δράσης.

Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να:

- ευθυγραμμίζουν το προφίλ του ESG Manager με τις υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές δεξιοτήτων, βιωσιμότητας και ΜΜΕ
- εμπλέκουν τα αρμόδια υπουργεία και δημόσιες αρχές (εκπαίδευση, εργασία, οικονομία, περιβάλλον)
- ενεργοποιούν παρόχους Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET), κοινωνικούς εταίρους και επιχειρηματικές ενώσεις
- ενσωματώνουν την εκπαίδευση ESG σε υπάρχουσες διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης, αντί να δημιουργούν παράλληλα συστήματα

Η εθνική προσαρμογή θα πρέπει επίσης να διασφαλίζει ότι οι σχετικές με το ESG μεθοδολογίες, τα παραδείγματα και οι προσεγγίσεις εφαρμογής προσαρμόζονται προσεκτικά στις εθνικές οικονομικές πραγματικότητες και στο θεσμικό περιβάλλον. Τα ευρήματα της επικύρωσης ανέδειξαν τη σημασία της προσαρμογής των πρακτικών ESG στην τοπική επιχειρηματική κουλτούρα, στις δομές των ΜμΕ και στο διοικητικό πλαίσιο, ώστε να διασφαλίζεται η εφικτότητα και η αποτελεσματική υιοθέτηση των πολιτικών.

Η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει συνοχή σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα σέβεται τις εθνικές θεσμικές δομές και προτεραιότητες πολιτικής.

3. Συνεισφορά στη Βιωσιμότητα και στη Μακροπρόθεσμη Επίδραση

Η αναγνώριση του πιστοποιητικού ESG Manager μέσω μιας συντονισμένης πολιτικής προσέγγισης υποστηρίζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των ευρωπαϊκών οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων. Ενσωματώνοντας τις δεξιότητες ESG στα υφιστάμενα ευρωπαϊκά και εθνικά πολιτικά εργαλεία, ενισχύεται η ικανότητα των ΜΜΕ να ενσωματώνουν βιώσιμες πρακτικές, να συμμορφώνονται με τις εξελισσόμενες κανονιστικές απαιτήσεις και να βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους. Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στη συνεπή εφαρμογή των στόχων βιωσιμότητας σε όλους τους κλάδους και τα κράτη-μέλη, διασφαλίζοντας ότι οι δεξιότητες που σχετίζονται με το ESG παραμένουν επίκαιρες, μεταφέρσιμες και ευθυγραμμισμένες με την πράσινη και κοινωνική μετάβαση της Ευρώπης.

Το Εγχειρίδιο Πολιτικής υποστηρίζει τη μακροπρόθεσμη επίδραση μέσω:

- παροχής ανοικτών μεθοδολογιών και κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής
- δυνατότητας συνεχούς προσαρμογής στις εξελισσόμενες απαιτήσεις βιωσιμότητας της ΕΕ
- ενίσχυσης της σύνδεσης μεταξύ εκπαίδευσης, αγοράς εργασίας και στρατηγικών βιωσιμότητας

4. Συμπεράσματα

Το ενισχυμένο πλαίσιο πολιτικής που παρουσιάζεται αναδεικνύει τη σημασία και τη δυνατότητα υλοποίησης ενός αναγνωρισμένου πιστοποιητικού ESG Manager στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Ευθυγραμμίζοντας τις σχετικές δεξιότητες ESG με τα υφιστάμενα εργαλεία πολιτικής της ΕΕ και τους εθνικούς μηχανισμούς εφαρμογής, υποστηρίζεται η δομημένη ένταξή τους στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, στις αγορές εργασίας και στις στρατηγικές βιωσιμότητας. Η συντονισμένη αυτή προσέγγιση συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την πράσινη μετάβαση, ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητα των ΜΜΕ και υποστηρίζει τη συνεπή προώθηση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διοικητικών στόχων της Ευρώπης σε όλα τα κράτη-μέλη.

Τα ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής δείχνουν ξεκάθαρα ότι η εκπαίδευση από μόνη της δεν επαρκεί για την προώθηση της εφαρμογής ESG στις ΜΜΕ. Παρότι η

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

ευαισθητοποίηση και η συμμετοχή μπορούν να υποστηριχθούν αποτελεσματικά μέσω στοχευμένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, η διατηρήσιμη αλλαγή απαιτεί ένα ευρύτερο υποστηρικτικό οικοσύστημα, που περιλαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες, οικονομικά κίνητρα και απλοποιημένες κανονιστικές οδηγίες.

Τα ευρήματα της επικύρωσης δείχνουν περαιτέρω ότι η επιτυχημένη εφαρμογή του ESG απαιτεί όχι μόνο ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και θεσμική υποστήριξη, ευέλικτο σχεδιασμό πολιτικών και ισχυρή συνεργασία μεταξύ δημόσιων αρχών, παρόχων ΕΕΚ (VET), ενδιάμεσων φορέων και δικτύων ΜμΕ. Η ενσωμάτωση των σχετικών με το ESG δεξιοτήτων στα εθνικά πλαίσια προσόντων και στα συστήματα δια βίου μάθησης είναι επομένως απαραίτητη για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, της αναγνώρισης και της αποτελεσματικής υιοθέτησης σε διαφορετικά ευρωπαϊκά επιχειρηματικά περιβάλλοντα. Επιπλέον, τα ευρήματα δείχνουν ότι η εφαρμογή του ESG απαιτεί συντονισμένα οικοσυστήματα υποστήριξης που συνδυάζουν εκπαίδευση, διευκόλυνση, καθοδήγηση (mentoring), συμβουλευτικές υπηρεσίες και δομές υποστήριξης μέσω ενδιάμεσων φορέων. Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα εξαρτάται επομένως όχι μόνο από την ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και από τη θεσμική ενσωμάτωση, τους επιχειρησιακούς μηχανισμούς υποστήριξης και τα πλαίσια συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Τα ευρήματα της επικύρωσης υπογραμμίζουν περαιτέρω τη σημασία της χωρικής και δημοτικής διάστασης στην εφαρμογή του ESG. Ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, η υιοθέτηση του ESG επηρεάζεται έντονα από τις τοπικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ ΜμΕ, δήμων και περιφερειακών οργανισμών υποστήριξης. Η ενίσχυση αυτής της τοπικής διάστασης εφαρμογής αυξάνει την προσβασιμότητα, τη συνάφεια και τον πρακτικό αντίκτυπο της εκπαίδευσης και των υποστηρικτικών μέτρων για το ESG.

Σχέδιο Δράσης για τη Μεταρρύθμιση Πολιτικής με στόχο την Καθιέρωση του Πιστοποιημένου Διαχειριστή ESG ως Αναγνωρισμένου Προτύπου

1. Βασικές Πληροφορίες

Χώρα	Ελλάδα
Εταίρος οργανισμός	ΕΤΑΜ ΑΕ & ΣΒΘΣΕ
Πρόσωπα επικοινωνίας	Μαρούλλα Σχίζα, Ελένη Σκρίμπα
Ημερομηνία / έκδοση	20/5/2026 / v.02

2. Εθνικό Σημείο Εκκίνησης: Κύριες Ανάγκες Πολιτικής στη Χώρα

Στην Ελλάδα, η εφαρμογή των κριτηρίων ESG στις ΜμΕ βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο, ιδίως στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς των γεωργικών προϊόντων διατροφής, του τουρισμού και της φιλοξενίας. Αν και η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιωσιμότητα αυξάνεται, οι ΜμΕ χρειάζονται πρακτική καθοδήγηση, απλοποιημένα εργαλεία, υποστήριξη προσαρμοσμένη στον εκάστοτε τομέα και ευέλικτες διαδρομές μάθησης για να προχωρήσουν από την ευαισθητοποίηση στην εφαρμογή. Οι υφιστάμενες εθνικές πρωτοβουλίες στοχεύουν κυρίως στις μεγάλες εταιρείες και στις επίσημες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων, ενώ οι μικρότερες επιχειρήσεις συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε εξατομικευμένη κατάρτιση, συμβουλευτικές υπηρεσίες, οικονομική στήριξη και συνεχείς συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Τα ευρήματα της ελληνικής επικύρωσης υπογράμμισαν περαιτέρω ότι οι ΜμΕ είναι εξαιρετικά ετερογενείς όσον αφορά το μέγεθος, τον τομέα, την οργανωτική ικανότητα και τα επίπεδα ωριμότητας των κριτηρίων ESG. Ως αποτέλεσμα, οι προσεγγίσεις «ενιαίου μεγέθους» είναι συχνά αναποτελεσματικές και τα μέτρα στήριξης των κριτηρίων ESG θα πρέπει να προσαρμόζονται στις διαφορετικές επιχειρηματικές πραγματικότητες και στα επίπεδα ετοιμότητας.

Οι βασικές συνθήκες-πλαίσιο περιλαμβάνουν τη θέσπιση ενός σαφούς εθνικού πλαισίου καθοδήγησης για τις ΜμΕ σε θέματα ESG και την ισχυρότερη ενσωμάτωση των δεξιοτήτων ESG στην επαγγελματική εκπαίδευση, στα συστήματα δια βίου μάθησης και στις εθνικές δομές πιστοποίησης. Υπάρχοντα ιδρύματα, όπως τα

Εμπορικά Επιμελητήρια, οι περιφερειακές δομές υποστήριξης επιχειρήσεων, οι πάροχοι ΕΕΚ, τα κέντρα δια βίου μάθησης, τα πανεπιστημιακά ΚΕΔΙΒΙΜ, καθώς και οι τουριστικοί και αγροδιατροφικοί σύλλογοι, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν την προώθηση και την εφαρμογή του προφίλ του Διαχειριστή ESG.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά όσον αφορά την αναγνώριση των προσόντων που σχετίζονται με το ESG, την προβολή των πλεονεκτημάτων του ESG για τις ΜμΕ, την υποστήριξη της εφαρμογής σε συγκεκριμένους τομείς, την ενσωμάτωση των ικανοτήτων ESG σε πρακτικές διαδρομές κατάρτισης προσανατολισμένες στις ΜμΕ και τη διαθεσιμότητα συντονισμένων οικοσυστημάτων υποστήριξης που συνδυάζουν υπηρεσίες κατάρτισης, καθοδήγησης και παροχής συμβουλών.

Προτεραιότητα 1	Πρακτική και εξειδικευμένη ανά κλάδο κατάρτιση ESG, καθώς και υποστήριξη εφαρμογής για τις ΜμΕ.
Προτεραιότητα 2	Χρηματοδοτικά κίνητρα, απλοποιημένες διαδικασίες και συμβουλευτικές υπηρεσίες για την υποστήριξη της υιοθέτησης ESG από πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις.
Προτεραιότητα 3	Αναγνώριση και ενσωμάτωση δεξιοτήτων και προσόντων ESG στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (VET) και δια βίου μάθησης.

3. Κύριοι Ενδιαφερόμενοι Φορείς

Ενδιαφερόμενος Φορέας	Τύπος οργανισμού (πολιτική, δημόσια αρχή, VET, επιχειρήσεις, δίκτυο, κοινωνία πολιτών, πιστοποίηση)	Γιατί είναι σημαντικός αυτός ο φορέας;
Υπουργείο Ανάπτυξης.	Δημόσια αρχή / φορέας	Αρμόδιο για την ανταγωνιστικότητα των ΜμΕ, τις πολιτικές

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	διαμόρφωσης πολιτικών	επιχειρηματικότητας και τα προγράμματα στήριξης επιχειρήσεων.
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Δημόσια αρχή / φορέας διαμόρφωσης πολιτικών	Εποπτεύει τις εθνικές στρατηγικές βιωσιμότητας και ESG καθώς και τα περιβαλλοντικά πλαίσια.
Εμπορικά Επιμελητήρια (π.χ. Επιμελητήριο Ηρακλείου, Επιμελητήριο Μαγνησίας, Επιμελητήριο Λάρισας)	Επιχειρηματικό / δίκτυο	Παρέχουν άμεση πρόσβαση στις ΜμΕ και μπορούν να προωθήσουν δράσεις κατάρτισης και ευαισθητοποίησης ESG.
Πάροχοι Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κέντρα Διά Βίου Μάθησης	ΕΕΚ / κατάρτιση	Βασικοί φορείς για την ενσωμάτωση των δεξιοτήτων του Διαχειριστή ESG στην επαγγελματική και ενήλικη εκπαίδευση.
Περιφερειακές Αρχές Κρήτης, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας	Δημόσια αρχή / περιφερειακή	Υποστηρίζουν περιφερειακές στρατηγικές βιωσιμότητας, πρωτοβουλίες ανάπτυξης ΜμΕ και δράσεις κατάρτισης σε περιφερειακό επίπεδο.
Κλαδικές Ενώσεις (Τουρισμού & Αγοροδιατροφής)	Επιχειρηματικό / δίκτυο	Διευκολύνουν την εξειδικευμένη διάδοση και υιοθέτηση του ESG ανά κλάδο στις ΜμΕ.

4. Εθνικές Προτάσεις Πολιτικών

Πρόταση 1

Πρόταση	Ανάπτυξη ενός ευέλικτου εθνικού πλαισίου στήριξης των κριτηρίων ESG, προσαρμοσμένου στις ανάγκες των ΜμΕ, το οποίο θα περιλαμβάνει απλοποιημένες οδηγίες, εργαλεία ειδικά για κάθε κλάδο, πρακτικούς οδικούς
----------------	--

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	χάρτες εφαρμογής, διαφοροποιημένες διαδρομές στήριξης και παραδείγματα από την πράξη, προσαρμοσμένα στα διαφορετικά επίπεδα ωριμότητας σε θέματα ESG.
Πρόβλημα που αντιμετωπίζεται	Οι ΜμΕ δεν διαθέτουν πρακτική και εύκολα προσβάσιμη καθοδήγηση για την εφαρμογή ESG, προσαρμοσμένη στις λειτουργικές τους ανάγκες.
Θεσμός / φορέας στόχος	Υπουργείο Ανάπτυξης σε συνεργασία με τα Εμπορικά Επιμελητήρια και οργανισμούς υποστήριξης ΜμΕ.
Αναμενόμενο όφελος για τις ΜμΕ	Βελτιωμένη κατανόηση και ευκολότερη υιοθέτηση πρακτικών ESG με μειωμένη πολυπλοκότητα και λιγότερα εμπόδια εφαρμογής.

Πρόταση 2

Πρόταση	Ενσωμάτωση δεξιοτήτων ESG και του προφίλ του Διαχειριστή ESG στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (VET), στη διά βίου μάθηση και στα προγράμματα επαγγελματικής αναβάθμισης δεξιοτήτων.
Πρόβλημα που αντιμετωπίζεται	Περιορισμένη διαθεσιμότητα και αναγνώριση προσόντων σχετικών με το ESG, καθώς και περιορισμένες πρακτικές ευκαιρίες κατάρτισης.
Θεσμός / φορέας στόχος	Υπουργείο Παιδείας και Ελληνική Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), πάροχοι VET και φορείς πιστοποίησης.
Αναμενόμενο όφελος για τις ΜμΕ	Ενίσχυση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και αύξηση της διαθεσιμότητας εξειδικευμένων επαγγελματιών που υποστηρίζουν την εφαρμογή του ESG.

Πρόταση 3

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Πρόταση	Εισαγωγή στοχευμένων χρηματοδοτικών κινήτρων και επιδοτούμενων συμβουλευτικών σχημάτων για ΜΜΕ που εφαρμόζουν πρακτικές ESG.
Πρόβλημα που αντιμετωπίζεται	Υψηλό κόστος εφαρμογής και έλλειψη εξειδικευμένης τεχνογνωσίας αποθαρρύνουν τις ΜμΕ από την υιοθέτηση μέτρων ESG.
Θεσμός / φορέας στόχος	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, περιφερειακές αρχές και εθνικοί χρηματοδοτικοί φορείς.
Αναμενόμενο όφελος για τις ΜμΕ	Μείωση του οικονομικού βάρους και ενίσχυση της ικανότητας εφαρμογής βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών.

Πρόταση 4

Πρόταση	Υλοποίηση εθνικών και περιφερειακών εκστρατειών ευαισθητοποίησης που προωθούν την επιχειρηματική αξία του ESG για τις ΜμΕ.
Πρόβλημα που αντιμετωπίζεται	Χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης και περιορισμένη αναγνώριση των οφελών του ESG μεταξύ ΜμΕ και καταναλωτών.
Θεσμός / φορέας στόχος	Περιφερειακές αρχές, Εμπορικά Επιμελητήρια και κλαδικές ενώσεις.
Αναμενόμενο όφελος για τις ΜΜΕ	Μεγαλύτερη προβολή στην αγορά, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ισχυρότερο κίνητρο για την υιοθέτηση πρακτικών ESG.

Πρόταση 5

Πρόταση	Ενίσχυση του ρόλου των ενδιαμέσων οργανισμών, των κέντρων δια βίου μάθησης, των πανεπιστημιακών κέντρων Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ., των Εμπορικών Επιμελητηρίων και των δικτύων ΜμΕ στη διάδοση των θεμάτων ESG, στη
----------------	--

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	συμβουλευτική υποστήριξη, στη δικτύωση και στη μεταφορά γνώσης.
Πρόβλημα που αντιμετωπίζεται	Οι ΜμΕ συχνά στερούνται συνεχούς καθοδήγησης, ευκαιριών μάθησης από ομότιμους και πρόσβασης σε συντονισμένα οικοσυστήματα υποστήριξης που διευκολύνουν την εφαρμογή των θεμάτων ESG.
Θεσμός / φορέας στόχος	Περιφερειακές αρχές, Εμπορικά Επιμελητήρια και κλαδικές ενώσεις.
Αναμενόμενο όφελος για τις ΜμΕ	Μεγαλύτερη ορατότητα στην αγορά, βελτιωμένη ανταγωνιστικότητα και ισχυρότερα κίνητρα για την υιοθέτηση του ESG.

5. Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Χρονικός ορίζοντας	Action / next step Δράση / επόμενο βήμα	Υπεύθυνος οργανισμός(οί) / υποστηρικτικός εταίρος(οι)	Αναμενόμενο αποτέλεσμα
Βραχυπρόθεσμα	Διοργάνωση περιφερειακών εργαστηρίων ευαισθητοποίησης σε θέματα ESG, εκδηλώσεων αμοιβαίας μάθησης και δραστηριοτήτων δικτύωσης για συγκεκριμένους κλάδους που απευθύνονται σε ΜμΕ, με τη συμμετοχή ενδιαμέσων οργανισμών, Εμπορικών Επιμελητηρίων, κέντρων	Εταίροι ESG4SMEs, Εμπορικά Επιμελητήρια, Περιφερειακές Αρχές	Αυξημένη ευαισθητοποίηση και εμπλοκή των ΜμΕ με τις αρχές ESG

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	δια βίου μάθησης και κλαδικών ενώσεων.		
Βραχυπρόθεσμα	Προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού σε απλοποιημένες, τομεακά εξειδικευμένες και πρακτικά προσανατολισμένες μορφές, χρησιμοποιώντας οπτικό υλικό, πραγματικές μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα εφαρμογής βήμα προς βήμα, προσαρμοσμένα στα διαφορετικά προφίλ των ΜμΕ και στα επίπεδα ωριμότητας σε θέματα ESG.	Εταίροι ESG4SMEs, πάροχοι VET	Βελτιωμένη προσβασιμότητα και χρηστικότητα της εκπαίδευσης ESG για τις ΜμΕ
Βραχυπρόθεσμα	Δημιουργία περιφερειακών δικτύων υποστήριξης σε θέματα ESG, τα οποία θα συγκεντρώνουν ΜμΕ, φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμβούλους, εμπορικά επιμελητήρια και κλαδικούς οργανισμούς με σκοπό τη διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσης και της συνεχούς παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης.	Φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, σύμβουλοι, Επιμελητήρια και κλαδικοί οργανισμοί	Δημιουργία τοπικών οικοσυστημάτων υποστήριξης των κριτηρίων ESG και ενίσχυση της συμμετοχής των ΜμΕ.
Μεσοπρόθεσμα	Πιλοτικά υβριδικά προγράμματα	Πάροχοι VET, δίκτυα ΜΜΕ,	Αυξημένη συμμετοχή και

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	κατάρτισης σε θέματα ESG που συνδυάζουν ηλεκτρονική μάθηση, εργαστήρια με συντονιστή, καθοδήγηση και εξατομικευμένες διαδρομές μάθησης, προσαρμοσμένες στο μέγεθος των ΜμΕ, στον κλάδο και στα επίπεδα ετοιμότητας σε θέματα ESG.	κλαδικές ενώσεις και/ή περιφερειακές αρχές	ενισχυμένη ικανότητα πρακτικής εφαρμογής από τις ΜμΕ
Μεσοπρόθεσμα	Ανάπτυξη ελληνόφωνων πακέτων εργαλείων ESG, προτύπων παρακολούθησης και απλοποιημένων εργαλείων υποβολής εκθέσεων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των ΜμΕ του τουρισμού και του αγροδιατροφικού τομέα.	Εταίροι ESG4SMEs, κλαδικές ενώσεις, σύμβουλοι	Ευκολότερη εφαρμογή και παρακολούθηση ESG από τις ΜμΕ
Μεσοπρόθεσμα	Ανάπτυξη μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ φορέων ΕΕΚ, ΚΕΔΙΒΙΜ, Επιμελητηρίων και περιφερειακών αρχών για τη συντονισμένη υλοποίηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στον τομέα του ESG.	Φορείς ΕΕΚ, ΚΕΔΙΒΙΜ, Επιμελητήρια και περιφερειακές αρχές	Εντονότερη ενσωμάτωση των δεξιοτήτων στον τομέα του ESG στα περιφερειακά οικοσυστήματα δια βίου μάθησης.
Μακροπρόθεσμα	Ενσωμάτωση των δεξιοτήτων των διαχειριστών ESG στα εθνικά προγράμματα επαγγελματικής	Υπουργείο Παιδείας, φορείς πιστοποίησης, πάροχοι VET	Θεσμική αναγνώριση και βιωσιμότητα της ανάπτυξης δεξιοτήτων ESG

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

	εκπαίδευσης και κατάρτισης, στα συστήματα δια βίου μάθησης και στις δομές του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, συμπεριλαμβανομένων των μικροπιστοποιήσεων και των διαδρομών πιστοποίησης.		
Μακροπρόθεσμα	Θέσπιση ειδικών εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων στήριξης της μετάβασης προς τα κριτήρια ESG, τα οποία θα συνδυάζουν οικονομικά κίνητρα, συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθοδήγηση και απλοποιημένες οδηγίες συμμόρφωσης για τις ΜμΕ.	Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Οικονομικών, περιφερειακές αρχές	Αυξημένη υιοθέτηση ESG και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των ΜμΕ

6. Βάση Τεκμηρίωσης

Το παρόν Σχέδιο Δράσης βασίζεται σε ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε κατά τη διάρκεια των πιλοτικών συναντήσεων του έργου ESG4SMEs στην Ελλάδα, στις οποίες συμμετείχαν ΜμΕ από τους τομείς της αγροδιατροφής, της τουριστικής φιλοξενίας και της εφοδιαστικής αλυσίδας της φιλοξενίας.

Επιπλέον στοιχεία συγκεντρώθηκαν μέσω συζητήσεων με ενδιαφερόμενους φορείς κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων διάχυσης που πραγματοποιήθηκαν στη Λάρισα στις 28 Απριλίου και στο Ηράκλειο στις 6 Μαΐου 2026, όπου εκπρόσωποι από τη βιομηχανία, τον τουρισμό, την αγροδιατροφή και τους τομείς της βιωσιμότητας ανέδειξαν την ανάγκη για πρακτική καθοδήγηση ESG, χρηματοδοτική υποστήριξη, απλοποιημένες

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

μεθοδολογίες και ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ πρωτογενούς παραγωγής και τομέων φιλοξενίας.

Το Σχέδιο Δράσης αντανακλά επίσης εσωτερικές συζητήσεις των εταίρων, συζητήσεις σε πάνελ και ανάλυση επαναλαμβανόμενων εμποδίων και αναγκών υποστήριξης που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υλοποίησης των πιλοτικών δράσεων.

Τα ευρήματα της αξιολόγησης υπογράμμισαν επίσης τη σημασία των πρακτικών και λιγότερο θεωρητικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση σε θέματα ESG, της διαφοροποιημένης υποστήριξης ανάλογα με το μέγεθος των ΜμΕ και το επίπεδο ωριμότητας σε θέματα ESG, της στενότερης ενσωμάτωσης στα συστήματα δια βίου μάθησης, καθώς και της ενεργούς συμμετοχής ενδιάμεσων οργανισμών και επιχειρηματικών δικτύων στη διευκόλυνση της υιοθέτησης των αρχών ESG και της μεταφοράς γνώσης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ!

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΧΗΜΑ:

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συγγραφέα/συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο ΕΑΕΑ μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.